

EVERHARD JANS

Congres over restauratieproblematiek als opening van geslaagde vakbeurs

Als passende opening van de restauratievakbeurs in Zutphen vond op 8 april een congres plaats, dat gewijd was aan de restauratieproblematiek.

Als eerste spreker trad *ir. P. J. Tichelaar* op, eigenaar van een bekend ceramisch bedrijf te Makkum (Fr.). De bemoeienis van dit al sinds 1590 actieve fabriekje met de restauratiesector ligt in de complettering van kunstzinnige wand- of vloerceramik bij restauraties, ook in het buitenland. Zo vervaardigde men een kopie in terra cotta van een Romeins vloermozaïek, waarvan het origineel in het Aartsbisdomschoppelijk Museum te Keulen is te vinden.

Maar ook de tegelvullingen van dakpellen aan het Rijksmuseum te Amsterdam uit de late negentiende eeuw (ontwerper *dr. Cuypers*) werden na schade gecompeteerd (vorstvrije kwaliteit). Dat geldt ook voor Jugendstiltegels van een winkel in koffie en thee in Hoorn.

De tweede inleider tapte uit een heel ander vaatje. Het was schilderdocent *J. G. Berghuis*, van de Vereniging van Oudleerlingen der Nationale Schildersschool te Utrecht. Aan de hand van eigenhandig geschilderde voorbeelden op schildersezels vertelde hij enthousiast over de 'imitatie schildertechnieken'. Te Utrecht is men nu, na een richtinggevend gesprek met de heer Oskan van de Rijksgebouwendienst, al weer 11 jaar bezig o.m. het marmeren en dassen aan te leren. Belangrijk zijn de bestanddelen papaverolie, zinkwit en gebrande omber. Het gaat om 'glacis'-technieken. Treffend was het verhaal, dat ging over de 'fraternité' en 'égalité' uit de Franse tijd, waarbij gezinspeeld werd op de democratisering van tot dan toe aristocratische materialen als marmer. In Nederland kon het marmer niet uit de smalle beurzen betaald worden en was ook te zwaar voor veel houten huizen (vgl. Waterland, Zaanstreek). De bodemgesteldheid was voor ruime toepassing ongeschikt. Met zichtbaar plezier toonde Berghuis meerdere staaltjes van zijn kunnen, waarvan bij de restauratie van het paleis Noordeinde in 's-Gravenhage dankbaar gebruik gemaakt kon worden.

Vervolgens kwam *ing. J. H. M. Diepens* aan het woord, met een inleiding over 'Fotogrammetrie in de Monumentenzorg'. Hij maakte duidelijk, dat de terroristische fotogrammetrie (vanaf de begane grond) een zeer exact en snel hulpmiddel is bij het opmeten van ingewikkelde objecten zoals gebouwen en boten. Ook bij opgravingen (archeologie) bewijst deze techniek goede diensten. Na het fotograferen van een gebouw met een speciale camera met daaraan gekoppelde theodoliet, waarbij van overlappingsen gebruik gemaakt wordt, wordt het eindresultaat omgezet via een digitale tekentafel. Deze krast op schaal 1 op 50 of 1 op 20 de opmeting uit op een

rode film. De fotogrammetrie is ideaal voor moeilijk bereikbare plekken, en is toepasbaar bij stads- en dorpsgezichten, archeologie, etc. Zo is de beste en betrouwbaarste opmeting snel te realiseren, vooral als het om noodopgravingen gaat (tijdgebrek). Het is ook mogelijk hoogtelijnen op deze wijze vast te leggen.

Centraal laboratorium

Als hekkesluitster fungeerde *Gräfin A. Balléstre* van het Centraal Laboratorium te Amsterdam. Het is zeer spijtig dat dit internationaal befaamde instituut door onjuiste bezuinigingen 10 wetenschappers moest ontslaan, terwijl onder Brinkman donkere wolken zich opstapelen boven dit instituut. Het bezit (nog steeds) een dienstverlenende functie voor musea, archieven, monumentenzorg en bibliotheken. Veel oude materialen als ceramiek, hout en papier geven grote problemen door hun vergankelijk karakter. Funest kan zijn een te droge of te vochtige omgeving.

Toch gaat het vaak om voorwerpen of constructies van artistieke genialiteit, producten van sociale en geestelijke veranderingen. In het verleden is ook beton te pas en te onpas toegepast om gebouwen te

versterken, terwijl de houdbaarheid helaas nooit werd getoetst! Het Centraal Laboratorium geeft ook advies per telefoon en verzorgt publicaties. De laatste 20 jaar zagen er van medewerkers van deze nuttige instelling 280 publicaties het licht, voorwaar een goed rendement! In 1986 namen 700 personen aan bijeenkomsten van dit laboratorium deel. Men onderzoekt bijvoorbeeld ook het zout in wanden van gebouwen, een ernstig vraagstuk.

Uiteraard stimuleren de medewerkers ook onderzoek elders, o.m. door het TNO, waar zure regenschade aan gebouwen wordt onderzocht. Er wordt gebruik gemaakt van 'high tech'-methoden. Natuurlijk is het Centraal Laboratorium zelf niet verantwoordelijk voor belangrijke collecties, maar is een belangrijk adviserend orgaan. Laten we hopen dat Nederland dit wetenschappelijk belangrijke instituut niet door botte bezuinigingsdrift zal moeten missen! Na afloop waren de deelneemsters en deelnemers in de gelegenheid, de zeer gevarieerde vakbeurs voor herstel en behoud van gebouwen, (natuur)monumenten, kunstwerken, boeken en archieven in ogenschouw te nemen. *Jelle Otter*, de bekende restaurator te Zutphen stond aan de wieg van dit zeer geslaagde idee, waarvoor nu ook uit Amerika belangstelling bestaat.

Het Gelders Oudheidkundig Contact trad ook naar buiten op de beurs